

Kirken Underviser

ema:

Gode toner i kirken

Musikalsk samvær for børnefamilier

Musikalsk legestue i kirken? Inspiration og ideer fra Esajas Kirken i København til dig som arbejder med småbørn og musik i kirken. Side 7

Salmesang for babyer

Hvem skulle tro det, at babyer kan lide salmesang. Ikke desto mindre har salmesang for babyer været et af de store hit i Københavns stift i 2003. Side 11

Er det synd?

En børne- og ungdoms-musical. Et drama om kaos, syndflod, forbrydelse, begær, mord, had og tilgivelse. Side 15

En uge med motion for stemmebåndet

Hvorfor ikke tilbyde skolerne en motionsuge for stemmebåndet? Det gjorde de i Gilleleje. Side 18

2004-1
April

Indhold

Gode toner i Kirken - indledning	3
<i>af Ruth Bjerrum og Christiane Gammeltoft-Hansen, ansvarshavende redaktører</i>	
Sang og sjæl	4
<i>af Inge Marstal, Professor i musikpædagogik ved Det Kgl. Danske Musikkonservatorium</i>	
Musikalsk samvær for børnefamilier	7
<i>af Edith Code, freelance orkestermusiker og musikskolelærer, medlem af Esajas Kirkes menighedsråd</i>	
Salmesang for babyer	11
<i>af Helene Dam, stiftspræst og sognepræst i Sankt Pauls kirke</i>	
Salme-grandprix	13
<i>af Karsten Mach, sognemedhjælper i Mørkhøj Kirke</i>	
Er det synd?	15
<i>af Jan Ole Mortensen, skolekonsulent for musik, billedkunst og kristendomskundskab ved Aalborg Skolevæsen</i>	
En uge med motion for stemmebåndet	18
<i>af Ulla Tjalve, sognepræst i Gilleleje</i>	
Boganmeldelse	21
<i>af Finn Rosenberg, lektor TPC Løgumkloster</i>	

Kirken Underviser

- er et tidsskrift til inspiration for alle i kirkens forskellige former for undervisning
- praktisk hjælp til det pædagogiske arbejde i menigheden og det kirkelige børne- og ungdomsarbejde
- undervisningsmodeller til brug for børn, unge og voksne
- forslag til andagter og gudstjenester
- teologisk-pædagogisk information
- anmeldelser og omtale af nye undervisningsmaterialer og litteratur med relevans for det pædagogiske arbejde i kirke og menighed

www.kirken-underviser.dk

Redaktion

Lars Højland, Anna Johnsen, Ruth Bjerrum (ansv.), Inger Hørup, Christiane Gammeltoft-Hansen (ansv.), Jan Grønberg, Inger Margrethe Mikkelsen, Jette Tinggaard

Redaktionssekretær: Ruth Bjerrum
Peter Bangs Vej 1, 2000 Frederiksberg, tlf.: 38 38 41 20

Sats og layout: Unitas Forlag
ISSN: 1602-2785

Udgiver:

Kirkefaglig Videreuddannelse
Peter Bangs Vej 1
2000 Frederiksberg
Tlf.: 38 38 41 20
www.kirkefaglig-videreuddannelse.dk

Målsætning:

Målsætningen for Kirkefaglig Videreuddannelse er at uddanne diakonale og religionspædagogiske medarbejdere, der ud fra en kirkelig faglighed kan indgå som inspiratorer, iværksættere og ledere i kirkens arbejde.

Tryk: Clemensstrykkeriet a/s

Abonnement:

Årsabonnement (4 numre) kr. 155,-
Løssalg kr. 50,-
Henvendelse til:
Kirken Underviser c/o Unitas Forlag
Peter Bangs Vej 1
2000 Frederiksberg tlf.: 36 16 64 81
E-mail forlag@unitas.dk

Gode toner i Kirken

“Musikken er en skøn og herlig Guds gave og står teologien nær. Jeg ville ikke forsage min ringe musik for noget stort. Man skal til stadighed vænne ungdommen til denne kunst, for den skaber fine skikkelige folk.”

Med dette citat fra “Tischreden” får Martin Luther lov at slå temaet for aprilnummeret af Kirken Underviser an: Forholdet mellem musik og teologi eller rettere musik og kirke (her forstået som en gudstjenestefejrende og undervisende kirke).

Musik er en vigtig pædagogisk formidlingsform indenfor den kirkelige undervisning. Dette skyldes ikke mindst, at et af kirkens centrale udtryk er salmerne. Enhver, der kommer til gudstjeneste i Den Danske Folkekirke, vil således blive mødt af musik. Ja ikke blot det. Man vil blive givet en salmebog i hånden med opfordringen til selv at deltage i fællessangen. Al kirkelig undervisning, der søger at give en tilgang til Folkekirkens gudstjeneste, må således indeholde sang og musik.

Som formidlingsform rummer musik endvidere muligheden for at give en umiddelbar tilgang til kristne begreber, temaer og grunderkendelser. Ligesom musik indbyder til at kombinere ord og bevægelse, så hele kroppen tages i brug.

Men hvordan kan man konkret bruge musikken i den kirkelige undervisning? Hvordan give sig i kast med salmesangspædagogik, musicals og

musikalsk legestue? Hvordan sikrer man sig en ordentlig musikalsk kvalitet, så undervisningens indhold og mål styrkes, samtidig med at den enkelte kan udvikle og arbejde med sin musikalsk-

Det er nogle af de spørgsmål, som det foreliggende nummer af Kirken Underviser søger at besvare ved at give ordet videre til lærere, præster og sognemedhjælpere, der alle har gjort sig erfaringer med musikpædagogik. Vi lægger ud med en artikel af professor Inge Marstal om blandt andet børns udvikling gennem musik. Herefter følger en række artikler, der beskriver konkrete projekter, hvor musik og salmesang har været omdrejningspunktet. Aldersgrupperne som disse projekter henvender sig til, spænder fra babyer til konfirmander.

Vi håber meget, at nummeret kan give inspiration og ideer til eget arbejde og her ellers slutte af med endnu et citat. Denne gang fra en af bidragsyderne Edith Code:

“Kirken har næret min kærlighed til musik og musikken har draget mig til kirken.”

*Ruth Bjerrum
Christiane Gammeltoft-Hansen
ansvarshavende redaktører*

Sang & Sjæl

“Jeg skal fortælle dig hemmeligheden ved sangen. Du lytter til dig selv, når du lytter til en sang.

Enhver har en sang i sin sjæl, og du hører din egen sjæl i enhver sang.

Den, der har en smuk sang i sjælen, ejer evnen til at høre andres smukke sange.”

(Mihály Bahits)

Børn elsker sang og musik - små børn “synger” længe før de taler, og “danser” længe før de går.

Sang er et basalt udtryksmiddel og et kommunikationsmiddel, der ophæver både aldersmæssige, nationale, kulturelle og sociale skel.

Alle børn er født med et musikalsk potentiale, - født med indre forudsætninger for at tilegne sig det musikalske sprog, og alle børn kan udvikle en musikalsk adfærd og en musikalsk kompetence.

Det er veldokumenteret, at beskæftigelse med musik aktiverer hele sanseapparatet og styrker børns generelle udvikling på både det intellektuelle, det emotionelle, det æstetiske, det kreative, det sociale, det sproglige og det motoriske område.

Igennem sang og musikalsk samvær stimuleres desuden barnets evne til at lytte, til at koncentrere sig, til at samarbejde og i det hele taget til at sanse, hvad der foregår omkring det.

Sangstemmen

har man altid på sig og den er gratis

Hvor som helst og når som helst kan man synge - alene - to og to - i en lille gruppe - i klassen eller i et kæmpekor.

Man kan synge med sin lillebror eller storesøster, med mor og far, bedstemor eller oldefar, med sine skolekammerater og med sine venner fra nær og fjern.

Man kan synge énstemmigt og man kan synge flerstemmigt og det er helt sikkert, at man hverken kan skændes eller slås, mens man synger.

Igennem sangen lærer børn deres musikalske og kulturelle rødder at kende, hvilket er indlysende vigtigt for forståelsen af, hvem man selv er. Og jo stærkere barnets identitet er, jo mere overskud vil det have til at åbne sig ud mod verden og forstå hvem andre mennesker er.

At synge er en umiddelbar og naturlig del af barnets liv, og sang kan mere end noget andet beskrive en stemningsverden og forløse menneskelige følelser.

Det at synge rører ved os på en ganske bestemt måde. Vi løftes op, bæres et andet sted hen, - vi mærker, at vi er levende og har en sjæl.

Børn, der synger, får selvtillid, bliver åbne, tillidsfulde og lydhøre.

Man lytter til sig selv, når man lytter til en sang - man hører sin egen sjæl i sangen.

Musik for fostre og babyer

Børn er fra fødslen grænseløst åbne, nysgerrige og parate til at gribe enhver sansemæssig udfordring.

Gennem videnskabelige undersøgelser er det påvist, at både fosteret og det nyfødte barn reagerer på musik og rytmiske påvirkninger, og det betyder, at forudsætningerne for at udvikle barnets musikalitet er til stede allerede fra fødslen - ja, endda fra før fødslen. Forskningen dokumenterer, at fosteret fra sjette måned er et bevidst reagerende menneske, der lever et aktivt følelsesliv.

Fosteret kan se, høre, smage, opleve, huske, lære og føle, hvilket betyder at personlighedsformningen begynder i livmoderen og ikke - som man tidligere tro-

Sang er et basalt udtryksmiddel og et kommunikationsmiddel, der ophæver både aldersmæssige, nationale, kulturelle og sociale skel

ede - først når barnet er født. Denne viden betyder, at vor-
dende forældre aktivt kan øve positiv indflydelse på deres barns følelsesmæssige udvikling - og musikalske. Fosteret hører klart fra sjette måned,

det bevæger sin krop i takt med sin mors tale og det er intellektuelt modent nok til at sanse det følelsesmæssige indhold i moderens stemme. Hvis en gravid kvinde hver dag lytter nogle minutter til beroligende musik eller endnu bedre: selv synger, vil barnet føle sig rolig og afslappet. I bedste fald kan man formodentlig allerede på dette tidspunkt grundlægge en livslang interesse for musik hos barnet.

Fosterets hørelse er som nævnt udviklet allerede fra 24. uge, og det nyfødte barn kan kende sin mors stemme fra alle andre mødres stemmer. Det kan ligeledes genkende musik, der er blevet spillet eller sunget for det under graviditeten.

Det nyfødte barn er langt mere modtagelig for lyde, klangkvaliteter og klangfarver end på noget senere tidspunkt i livet.

Hjernen har en ekstrem høj indlæringskapacitet og barnet kan lære, huske og opmagasinere viden i hjernen. Alt, hvad det har oplevet, ligger lagret som indre billeder.

Det er derfor i de første leveår, at fundamentet for det, der skal læres senere i livet, skal etableres. Det er i disse år, at barnets modtagelighed er størst og sanseapparatet er mest åbent.

Stemthed

Altting tyder desuden på, at sammensmeltningen af musikalske og emotionelle oplevelser har afgørende betydning for barnets måde at opleve, opfatte, reagere og respondere på resten af livet. Stemningen, atmo-

sfæren, rummet, fællesskabet osv. har indflydelse på den musikalske helhedsoplevelse, hvad enten man sidder i en lille hule ude i skoven, hjemme i den varme stue eller i et stort, smukt kirkerum med en overvældende akustik. Oplevelserne vil være forskellige, men kan være lige stærke.

Ofte kan bare en enkelt musikalsk oplevelse i barndommen åbne døre til en helt ny verden og være nok til at vække forståelse for hele livet.

Teologen K. E. Løgstrup introducerede i bogen "Kunst og erkendelse" (1983) begrebet *stemthed*, som det fænomen, der opstår, når mennesket befinder sig i en åben, modtagende indstilling i mødet med naturen og andre mennesker. Begrebet knytter sig til høresansen og stemtheden forstås som den stemning af sindet, der foregår, når lyd og toner spænder høresansen.

Tilegnelse af et musikforråd

Ligesom barnet vil tilegne sig det sprog, der bliver talt med det under opvæksten, vil det tilegne sig de sange og den musik, der bliver sunget og spillet for det.

Afgørende for barnets sproglige udvikling er, at der bliver talt med det og læst for det lige fra starten - det giver et rigt ordforråd og evne til at kunne udtrykke sig.

Nøjagtig det samme gør sig gældende for musik.

Barnets musikalske og åndelige univers vil være påvirket for livet, hvis det lytter til musik og der bliver sunget for og med det, fra det er helt lille.

Ofte kan bare en enkelt musikalsk oplevelse i barndommen åbne døre til en helt ny verden og være nok til at vække forståelse for hele livet

Lige så naturligt som det er for et barn at synge, lige så naturligt er det at danse og bevæge sig.

Gennem bevægelsen stimuleres og understøttes den musikalske hukommelse, og fornemmelsen af puls, rytme og form udvikles.

Senere i livet vil barnet igen og igen opleve genkendelsens glæde, når det møder sange og musikstykker i nye sammenhænge bl.a. i skolen og i fritidslivet, og

hver gang vil der opstå nye refleksioner, nye erkendelser og ny visdom.

Plads til sjælen

I forbindelse med et praktikforløb for mine studerende underviste jeg nogle børn i børnehaveklassealderen. Da to piger efter timen gik ud af døren, hørte jeg den ene sige til anden: "Synes du ikke også, at man bliver glad af at synge"?

Jeg blev også glad og det fik mig endnu engang til at tænke på, hvor afgørende det er for både børn og voksne at have et sted at hente styrke, - et rum for glæde, men også et rum, når man er ked af det.

Det rum, som giver plads til sjælen, findes i de danske sange og salmer, og det rum kan blive et holde-

punkt, - et sted man altid vil kunne genfinde og vende tilbage til resten af livet.

Det kan være selve melodien, der rammer en bestemt følelse, og det kan være det tekstlige indhold, der alene, men oftest i kombination med melodien, skaber en særlig atmosfære.

Vi er som danskere privilegerede med en sang- og salmeskat, som efter international målestok er ganske unik. Den skal vi bruge og give videre til vores børn.

Killi milli maxi kuxi kaxi, esrom pyt

Forfatteren Suzanne Brøgger skriver i "Danmarks Grundlov af 27. oktober 2000" (Brøndum, 2000):

Vi er som danskere
privilegerede med en
sang- og salmeskat,
som efter international
målestok er ganske
unik. Den skal vi
bruge og give videre
til vores børn.

"Det er ethvert barns ret at lære de danske sange i den blå og den sorte bog (Højskole- og Salmebogen), og det er enhver voksens pligt at lære sangene fra sig.

Det er danskernes privilegium at kunne synge med på linier som "Pigernes latter og lyse hår...mildt om et evigt Danmark spår", "Skal sangen rumme for ret at melde om, hvad der inderst er os og vort", "Guds fred med vore døde i Danmarks rosengård! Guds fred med dem, som bløde af dybe hjertesår!", "Med lys som fugle på kviste".

Og synge sjove ord som: "På Tave bondes ager ved Birkende by", "Kålgårdspilen piber trist", "Land æfor og by æbag, lærkesang og humler", "Ej sikke lej, sikke london don, killi milli maxi kuxi kaxi, esrom pyt" og "Se, hvor hun i spøg ham banker på de søde pusselanker".

Det musikalske ansvar

Mange børn og unge lærer ikke de danske sange og salmer at kende, hvis ikke de voksne er bevidste om deres ansvar.

Sangens og musikkens betydning for børns identitetsdannelse, åndelige vækst og følelse af rodfæstethed kan næppe overvurderes. Derfor kan jeg ikke nok opfordre forældre (og andre voksne omsorgsgivere) til at prioritere et musikalsk samvær med børn.

En musikalsk start i livet betyder dannelse for livet.

Når man synger påvirkes både det fysiske og det psykiske velbefindende hos børn i alle aldre - også de børn, der er blevet voksne.

Og det er aldrig for sent at begynde.

Stemmen rummer alle menneskelige følelsesudtryk - fra glæde og jubel til sorg og fortvivlelse. Stemmen sidder i sjælen og sjælen sidder i stemmen. Begge dele har vi med os gennem hele livet.

"Sange er de tanker, der synges ud med åndedrættet, når mennesker lader sig bevæge af stor kraft og ikke længere kan nøjes med almindelig tale..."
(Orpingalik, eskimo)

Musikalsk samvær for børnefamilier

I efteråret 2003 indledte jeg, med stor opbakning fra kirkens præster, organist og menighedsråd, Musikalsk Legestue i Esajas Kirke i København. Selv om projektet stadigvæk er ret nyt, vil jeg forsøge at videregive nogle erfaringer, der måske kan være til inspiration for andre, som arbejder med småbørn og musik i kirkerne.

Omkring den praktiske tilrettelæggelse:

Målgruppe

På baggrund af kirkens igangværende aktiviteter blev det besluttet at rette tilbuddet mod 3-6 årige børn sammen med deres forældre. Kirken har en velfungerende formiddagslegestue for helt små børn samt god kontakt med skolerne, som tit sender klasser i forbindelse med forskellige projekter, men ingen tilbud til de 3-6 årige. Det vil kirken prøve at råde bod på med dette tilbud.

Formålet med Musikalsk Legestue

1. At give børn og forældre mulighed for musikalsk samvær i kirken
2. Formidle nogle af kirkens kernesalmer, som både er en vigtig del af Danmarks kulturarv og en væsentlig tilgang til kristendommen, som den formidles i folkekirken
3. At stimulere børns musikalitet

Præmisser for deltagelse

Alle familier med 3-6 årige børn er velkomne til at deltage uanset tilknytning til kirken eller sognet. Det er en betingelse, at man tilmelder sig ved at ringe til mig. Denne forsamtale er meget vigtig og har både et praktisk og pædagogisk sigte. For at undgå misforståelser præciserer jeg, at forældrene (eller en bedsteforælder)

deltager aktivt i undervisningen - ikke kun for hyggenes skyld (det er også vigtig) - men fordi de er en uundværlig musikalsk støtte! Forældrene har også tit nogle spørgsmål, som det vil være umuligt at svare på i undervisningssituationen, da al min opmærksomhed nødvendigvis må rettes mod børnene.

Rammer

Af hensyn til udearbejdende forældre ligger Musikalsk Legestue på en hverdag kl. 16.30 - 18.00 en gang om ugen. Der bliver tilbudt moduler á 10 uger - et i efteråret og et i vintersæsonen. Legestuen afholdes normalt i kirkens lille mødelokale med mulighed for at flytte til et større lokale eller selve kirkerummet efter behov. Udgifter, herunder køb af rytmeinstrumenter, honorar til lederen samt kopiering m.m. afholdes af menighedsrådets rådighedsbeløb således, at det er gratis at deltage.

Rekruttering

Foruden omtale i kirkebladet, blev der sendt personlige invitationer ud til alle børn, som er døbt i Esajas Kirke og stadigvæk bor i eller tæt ved sognet, og som nu har en alder mellem 3-6 år. Desuden blev der lavet en smuk plakat, som blev ophængt mange steder i lokalområdet. Senere er der kommet nye til ved "mund-til-mund" metoden.

Musikalsk Legestue
for 3-6 årige børn med forældre
i Esajas Kirke

Der er gratis at deltage!
Første gang er søndag, den 10. september kl. 16:45-17:45.
For yderligere oplysning samt tilmelding kan der rettes henvendelse til:
Kirkekontoret, Broekindsgade 23, tlf. 35 42 88 97
mandag og tirsdag kl. 9-13, onsdage kl. 16-18

Design: Ann-Kristin Hauge

Nu titte til hinanden

de favre blomster små,

de muntre fugle kalder på hverandre;

Konstruktion af hold

Rekrutteringen gav god respons - ca. 30 børn var tilmeldt fra starten. Nogle faldt hurtigt fra, hvad der er naturligt, andre kom til senere, og nu er der ca. 20 børn tilknyttet Musikalsk Legestue. Det viste sig, at der var stor interesse blandt forældre til de "næsten-treårige", hvorfor målgruppen er blevet udvidet til at inkludere børn fra 2 1/2 år. Enkelte børn kommer med en barnepige, hvilket jeg har accepteret, da børnene fungerer godt i gruppen og barnepigen deltager aktivt. Det ugentlige fremmøde svinger fra ca. 10 - 17 børn, fordelt på to hold: "Musikalsk Legestue" (2 1/2 - 4 år), og "Musikalsk Værksted" (5 - 6 år). Opdelingen er nødvendig, da der udviklingsmæssigt er for stort et spring fra en 3-årig til en 6-årig.

Omkring formidling af salmer til førskolebørn:

Mit udgangspunkt er primært at arbejde med salmemelodierne - ikke salmeteksterne - hvorfor enhver lejlighed til at flette salmemelodier ind i undervisningen bliver brugt. Ligesom i mit musikskolearbejde bliver der arbejdet med musikkens grundelementer - puls, rytme, melodi og form igennem sang- og bevægelseslege. Til forskel fra musikskolehold er mange af melodierne til disse lege skiftet ud med salmemelodier. Det er mit håb og min forventning, at børnene senere i livet vil opleve genkendelsens glæde, når disse melodier dukker op - i skole, ved barnedåb, konfirmationsforberedelse o.a., og at de dermed får en positiv indgang til salmer.

Samtidig med at jeg forsøger at gøre salmemelodierne mere "børnetilgængelige", har jeg for øje, at salmerne fortjener den respekt, at de ikke bliver reduceret til pjat og underholdning f. eks. ved at pådutte melodierne barnlige tekster, som børnene fremover vil forbinde med de pågældende melodier. I et forsøg på at finde balancen imellem respekt for salmerne indhold og respekt for børnenes behov for bevægelse og leg har jeg opfundet udtrykket "minimal tekst", dvs. melodi-

en får kun påført tekst nok til, at man kan bruge den til bevægelseslege - gerne med associationer til salmerne egentlige tekst. Det kræver (heldigvis for mig) ikke de store poetiske evner!

Eksempler på praktisk anvendelse af "minimal tekst"

1. "Nu falmer skoven trindt om land"

tekst:

Se bladene falde ned så blødt,
tra- la- la- la- la- la- la- la,
orange, brunt og gult og rødt,
tra- la- la- la- la- la- la- la-

Leg:

små børn: danser frit med farverige blade i hænderne
store børn: forældrene er "træer" (udstrakte arme), børnene er "blade", som hænger på træerne. Et barn har en tryllestav, som får bladene til at falde af et ad gangen; de danser, hvirvler og svajer i blæsten for til sidst at lande blødt på gulvet ved sangens sidste tone.

Til fællessang:

Ved en høst-komsammen for store og små børn sang forældrene nogle vers af salmen med instrumentalt akkompagnement. De store børn sang en let overstemme, som vi havde øvet i timen. De mindste viftede med blade - en smuk og festlig afslutning på vores arbejde med denne salme.

2. "Morgenstund har guld i mund" (Laub)

tekst:

Kom og lad os synge nu,
tra- la- la- la- la- la- la- la,
ja, kom og lad os synge nu,
tra- la- la- la- la- la- la- la,
Det kan vi alle sammen."

nu alle jordens børn deres øjne opslå,

nu sneglen med hus på ryg...

...vil vandre.

Leg:

Denne sang er blevet vores faste "morgensang", som det er blevet et ritual at starte hver time med. Når jeg begynder at synge, er det signal til, at timen begynder og vi tager hinanden i hænderne, børn såvel som voksne, og går i rundkreds. Efter hvert vers finder børnene på noget nyt til at erstatte "synge" - klappe, danse, trampe, hviske, hoppe, osv. Jeg synes, det er en af de mest glade, frejdige og boblende salmemelodier, vi har. Den er robust nok til at kunne tåle at blive sunget i forskellige tempi og på forskellige måder.

3. "Lovsynger Herren, min mund og mit indre"

tekst:

"Velkommen Peter og velkommen Maja.
Velkommen Ida, Maria og Mads.
Velkommen Jakob og Anna og David.
Velkommen alle til sang og til dans."

Det har jo ikke noget med salmeteksten at gøre, men det er rart at kunne synge en sang med alle børnenes navne (med lidt øvelse kan man næsten altid få den til at gå op) og melodien er dejlig enkelt opbygget, både melodisk, rytmisk og formmæssigt.

Nogle andre ideer til inspiration:

Hvad med at rejse verden rundt til "Op al den ting", kravle igennem junglen, sejle på havet, osv. for at finde alle de fantastiske dyr, der findes i verdenen, for til sidst at ligge på ryggen og kikke op på stjernerne (vers 7)? Efter sådan en oplevelsesrig dag er man nok så træt, at man falder i søvn (Sov sødt, barnlille), men er frisk til at "stå op" igen næste morgen, strække sig og mærke, hvordan solen varmer kroppen (Som forårssolen morgenrød).

Eksempler på anvendelse af tekst

1. "Nu titte til hinanden"

Sangen egner sig til at synge med fakter til at illustrere teksten - titte, små blomster, fugle, børn, øjne og sneglen (sneglen har det med at kravle op på børnene og kilde dem til sidst).

2. "I Østen stiger solen op"

Her opfører vi en dans med vores soltæppe - et stort stykke orange strækstof.

Start siddende på hug i en cirkel så tæt på hinanden som muligt. Alle holder på kanten af soltæppet.

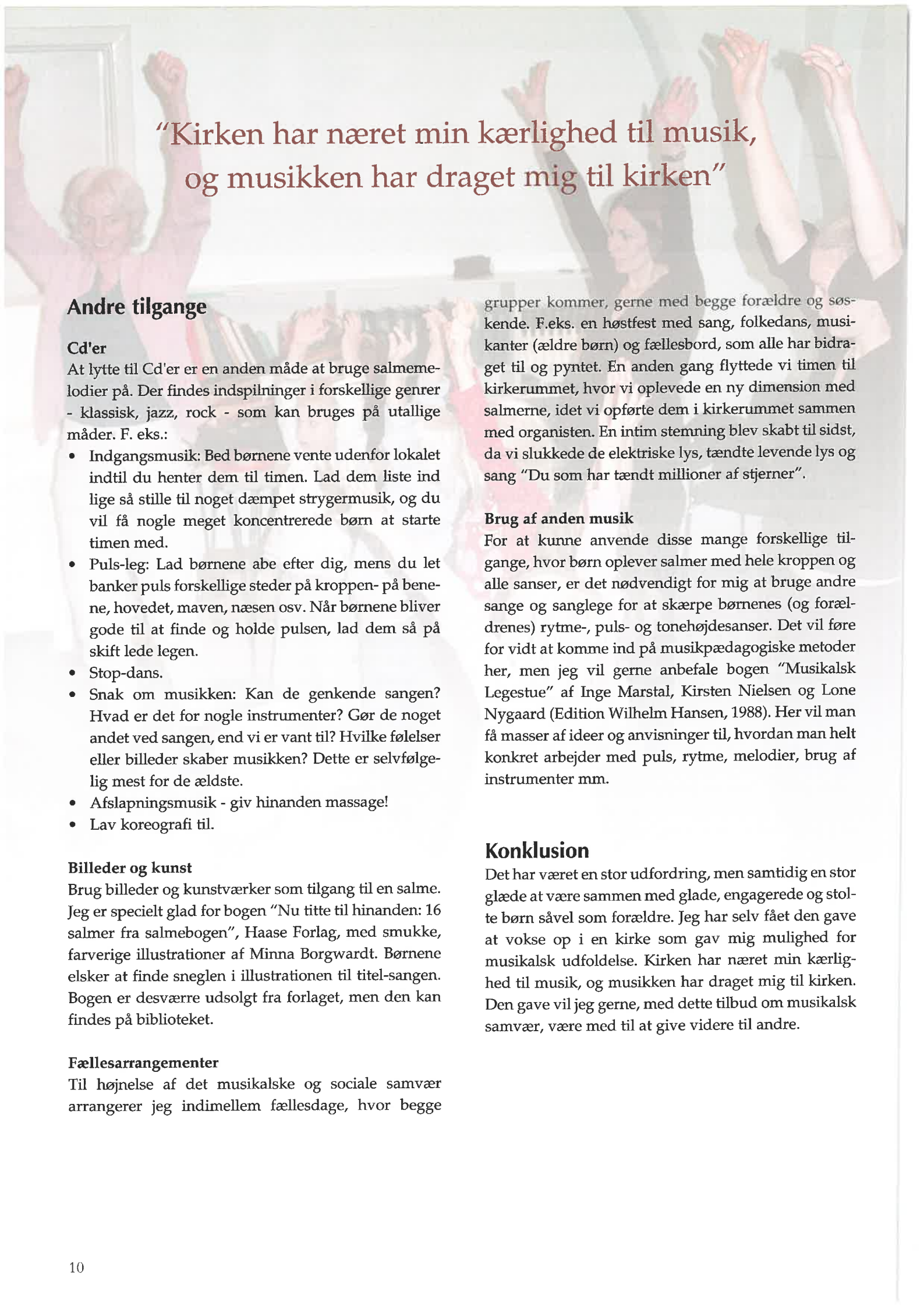
"I østen stiger solen op" - man løfter armene over hovedet og rejser sig op (de voksne står på knæene) "den spreder guld på sky" - træd baglæns indtil stoffet er helt udstrakt og danner en stor orange cirkel

"går over hav og bjergetop" - lav bølger i stoffet med armene, i takt med musikken. På "bjerg-" løfter man armene rigtig højt, så børnene giver slip og stoffet danner en faldskærm.

"går over land og by" - børnene løber ind under tæppet.

3. "Sov sødt, barnlille"

Denne leg har jeg ikke selv fundet på, men den er så stort et hit, at jeg må bringe den videre. Jeg så den første gang i Skt. Pauls Kirke i København til baby-rytmik med musikpædagog Cæcilia Glode. Der er sikkert andre, der arbejder med baby-rytmik, som bruger den. Et barn lægger sig på et tæppe. Alle står/knæler rundt om og holder på kanten (der skal mindst fire voksne til). Vi løfter barnet i tæppet og vugger det blidt, mens vi synger salmen. Alle, som har lyst, får en tur - nogle gange også vores tøjdyr!

“Kirken har nærret min kærlighed til musik, og musikken har draget mig til kirken”

Andre tilgange

Cd'er

At lytte til Cd'er er en anden måde at bruge salmemelodier på. Der findes indspilninger i forskellige genrer - klassisk, jazz, rock - som kan bruges på utallige måder. F. eks.:

- Indgangsmusik: Bed børnene vente udenfor lokalet indtil du henter dem til timen. Lad dem liste ind lige så stille til noget dæmpet strygermusik, og du vil få nogle meget koncentrerede børn at starte timen med.
- Puls-leg: Lad børnene abe efter dig, mens du let banker puls forskellige steder på kroppen- på benene, hovedet, maven, næsen osv. Når børnene bliver gode til at finde og holde pulsen, lad dem så på skift lede legen.
- Stop-dans.
- Snak om musikken: Kan de genkende sangen? Hvad er det for nogle instrumenter? Gør de noget andet ved sangen, end vi er vant til? Hvilke følelser eller billeder skaber musikken? Dette er selvfølgelig mest for de ældste.
- Afslapningsmusik - giv hinanden massage!
- Lav koreografi til.

Billeder og kunst

Brug billeder og kunstværker som tilgang til en salme. Jeg er specielt glad for bogen “Nu titte til hinanden: 16 salmer fra salmebogen”, Haase Forlag, med smukke, farverige illustrationer af Minna Borgwardt. Børnene elsker at finde sneglen i illustrationen til titel-sangen. Bogen er desværre udsolgt fra forlaget, men den kan findes på biblioteket.

Fællesarrangementer

Til højnelse af det musikalske og sociale samvær arrangerer jeg indimellem fællesdage, hvor begge

grupper kommer, gerne med begge forældre og søskende. F.eks. en høstfest med sang, folkedans, musikanter (ældre børn) og fællesbord, som alle har bidraget til og pyntet. En anden gang flyttede vi timen til kirkerummet, hvor vi oplevede en ny dimension med salmerne, idet vi opførte dem i kirkerummet sammen med organisten. En intim stemning blev skabt til sidst, da vi slukkede de elektriske lys, tændte levende lys og sang “Du som har tændt millioner af stjerner”.

Brug af anden musik

For at kunne anvende disse mange forskellige tilgange, hvor børn oplever salmer med hele kroppen og alle sanser, er det nødvendigt for mig at bruge andre sange og sanglege for at skærpe børnenes (og forældrenes) rytme-, puls- og tonehøjdesanser. Det vil føre for vidt at komme ind på musikpædagogiske metoder her, men jeg vil gerne anbefale bogen “Musikalsk Legestue” af Inge Marstal, Kirsten Nielsen og Lone Nygaard (Edition Wilhelm Hansen, 1988). Her vil man få masser af ideer og anvisninger til, hvordan man helt konkret arbejder med puls, rytme, melodier, brug af instrumenter mm.

Konklusion

Det har været en stor udfordring, men samtidig en stor glæde at være sammen med glade, engagerede og stolte børn såvel som forældre. Jeg har selv fået den gave at vokse op i en kirke som gav mig mulighed for musikalsk udfoldelse. Kirken har nærret min kærlighed til musik, og musikken har draget mig til kirken. Den gave vil jeg gerne, med dette tilbud om musikalsk samvær, være med til at give videre til andre.

Salmesang for babyer

Hvem skulle tro det, at babyer kan lide salmesang. Ikke desto mindre har salmesang for babyer været et af de store hit i Københavns stift i 2003.

Det hele begyndte med, at professor Inge Marstal fra Det kongelige danske Musikkonservatorium mødtes med nogle af Københavns stifts præster en forårsdag på Stiftscentralen. Hun fortalte om det forskningsprojekt, hun var i gang med på Konservatoriet om nyfødte børn og musik. Konservatoriet har i den forbindelse etableret mødregrupper, hvor man stimulerer nyfødte børns modtagelighed for klangkvaliteter, klangfarve og rytme.

Vi lod os inspirere af den musikalske mødregruppe og spurgte et par af Konservatoriets nyuddannede musikpædagoger, der har arbejdet med mødregrupperne, om de ville lave salmesang for babyer.

Inge Marstal gik med stort engagement og med sin store ekspertise ind i arbejdet med at finde salmer, der var egnede til at synge for babyer. Det viste sig,

at mange af vore ældre salmer netop besidder den enkelthed i det musikalske udtryk, der gør, at de er oplagte at synge for små børn.

45 salmer blev udvalgt fra Den Danske Salmebog og udgivet, takket være støtte fra Sankt Pauls kirke, Holmens provsti, og Menighedernes Daginstitutioner, i salmebogen: *'Mine første salmer'*.

Den lille salmebog har været et vigtigt redskab i kirkernes baby-musik, og en velkommen gave til de familier, der har deltaget i projektet. Der er ikke flere eksemplarer tilbage af *'Mine første salmer'*, men Vajsenhusets forlag vil udgive en lidt udvidet udgave af den, som vil være i handlen i løbet af efteråret 2004.

Mange af vore ældre salmer besidder netop den enkelthed i det musikalske udtryk, der gør, at de er oplagte at synge for små børn

Babyer og musik

Musikken og barnets musikalske udvikling er udgangspunktet for babysalmesangen.

Derfor indgår der i babysalmesangen ikke alene salmesang men også forskellige former for sanglege. Sanglege som åbner barnets ører for musikken.

Det er f.eks. ikke lige meget, om man synger et interval på tre eller fem toner. Et interval på fem toner, en kvint, har en anden kvalitet end et interval på tre toner. Det ene interval er ikke bedre end det andet, men de fungerer forskelligt. En kvint har i særlig grad en evne til at åbne for omverdenen. Det kan man musikteoretisk beskrive, men når man er sammen med babyer, behøver man ikke at beskrive det. Enhver kan se det. Enhver kan se, hvad der sker med børnene, når man synger deres navn på en kvint. Deres øjne bliver store, og de bliver helt stille for at lytte efter, hvad det er, de hører.

Rytmen har på samme måde en afgørende betydning for, at barnet føler sig godt tilpas.

Rytmen er grundstrukturen i menneskets åndedræt og på samme måde grundstrukturen i en vuggesang. Gennem rytmen kan man vugges til ro. Lige som en rytme også kan have en helt anden karakter og animere os til at handle.

Musikken har sin egen struktur og sit eget sprog, hvormed den påvirker os.

Musik er ikke bare musik, derfor er det heller ikke lige meget, hvad det er for en musik, som vi lader løbe ind igennem øregangene og slet ikke på vores babyer.

Babyer har nemlig en forbløffende sans for kvalitet. De kan blive helt salige, hvis man vugger dem i søvn til tonerne af 'Sov sødt barn lille', eller hvis man danser med dem til melodien på Kingos digt til 'Sorrige og glæde'.

Mange af de udvalgte salmer hører til blandt de store salmetekster. Nogle vil måske spørge, om teksterne ikke kan blive for store for små børn. Det er jeg ikke helt sikker på. Musikpædagogen Cæcilia Glode har givet udtryk for, at netop de vanskelige ord kan have sin egen styrke, som bolcher man skal sutte længe på, indtil man til sidst kommer der ind, hvor den stærke smag gemmer sig.

Børn stiller heller ikke, på samme måde som voksne, krav om at forstå meningen i alle ordenen. Børn elsker f.eks. rim og remser, de elsker ord, der alene gennem deres lydlige udtryk spiller op mod og med hinanden. De melodier, der så at sige synges ind med moder-mælken, glemmer det lille barn aldrig. Melodien er lagret i barnets bevidsthed som en god oplevelse. Denne oplevelse genkalder de, når de senere hører melodien. På den måde kan de i resten af deres liv synge sig ind til en større og større Gudsforståelse, hver gang de hører den melodi, der var tryk og god at høre deres mor synge.

Baby-musikken arbejder ikke blot med høresansen,

men med hele barnets motorik og evne til at se, mærke og føle verden udenfor. Derfor er der også indlagt danse til nogle af salmerne.

Salmer vi er vant til at sidde stille til, får en helt anden betydning i det øjeblik, de også bliver omsat i enkle trin.

Babyer har en forbløffende sans for kvalitet. De kan blive helt salige, hvis man vugger dem i søvn til tonerne af 'Sov sødt barn lille', eller hvis man danser med dem til melodien på Kingos digt til 'Sorrig og glæde'

Rytmen går ind i kroppen på en anden måde, når man både synger og danser til den.

I øvrigt er mange af de ældste salmemelodier oprindelig også dansemelodier. I dag formaliseret til stillesiddende salmesang.

Hermed er også åbnet for en ny form for salmesang. En salmesang der også tager bevægelsen med i sit udtryk. Vi behøver altså ikke gå til andre himmelstrøg for at få en større livsglæde ind i vores gudstjenester. Vore egne salmer kan i høj grad bruges på en måde, vi måske ikke forventer af dem. De ejer på deres egen måde kvaliteter, som er på højde med det gudstjenesteliv, vi ellers kun forbinder med de kirkelige retninger, der benytter sig af gospelsang.

Det praktiske forløb

Det praktiske forløb i babysalmesang strækker sig typisk over 10 uger. Babyerne og deres mødre eller fædre eller bedsteforældre mødes en gang om ugen i ca. tre kvarter med en musikpædagog.

Der kan maksimalt være 12 børn pr. hold.

Honoraret til en musikpædagog for 10 gange er 5.000 kr. Til gengæld kræves der så også af musikpædagogen, at han eller hun er uddannet inden for denne musikalske skoling, der ligger til grund for idéen bag projektet og er velbevandret i den salmelitteratur, der benyttes.

Der er forskellige modeller for afvikling af betalingen. Kirken kan afholde hele udgiften, men i flere og flere kirker er man gået over til delvis brugerbetaling. Forældrene betaler 250 kr. for et forløb over 10 gange. Med 12 deltagere bliver det til 3.000 kr. De resterende 2.000 kr. betales af kirkekassen.

Tilmeldingen til baby-musikken er bindende for alle 10 gange.

Forløbet kan foregå både i et kirkerum eller i lokaler uden for kirken.

Det er blot nødvendigt, at der er et klaver og en båndoptager.

Klaveret bruges ikke kun som ledsageinstrument til salmerne og sangene, men i lige så høj grad for at babyerne kan mærke, hvordan et instrument vibrerer, når det giver lyd fra sig. Babyerne bliver sat op på klaveret, så de kan mærke, hvordan lyden og rytmen rent fysisk forplanter sig til deres krop.

Forløbet kan afsluttes med en kort gudstjeneste, hvor man synger og danser for og med børnene til salmerne og beder Fadervor og lyser velsignelsen.

Der skal ikke siges for meget til en baby-gudstjeneste, det er musikken og sangen, der bærer det hele, det er det, babyerne kan lide.

Babysalmesang er kommet for at blive. Ved årsskiftet 2003-4 kunne Københavns stift tælle 10 kirker, der var i gang med det og flere er i gang med at etablere det.

Enhver, der har oplevet en babysalmesang, glemmer det aldrig, det skal i virkeligheden, ses, høres og opleves.

Salme- grandprix

Hvordan får man konfirmander til at synge salmer? Ja, man kunne for eksempel udstyre dem med tekst, noder og stemmesedler og så give sig i kast med et salmegrandprix, hvor "Du Herre Krist" dyster med "Du satte dig selv i de nederstes sted" om at vinde kategorien bedste Kristussalme.

Salmer og konkurrence

Konfirmander og salmesang kan ind imellem synes som to uforenelige størrelser: 14-årige anno 2004 er ikke vant til fællessang, og salmernes snørklede sprog og ofte indadvendte tone er fremmed for unge.

Imidlertid er konfirmandhold som regel med på at konkurrere med de andre om, hvem der kan nå at lære flest salmer i løbet af forberedelsestiden.

Da den nye salmebog blev lanceret i 2003, fik vi pludselig en bog med mange flere kontrasterende salmer, gamle kernesalmer med rolige melodier og nye, sprogligt eksperimenterende salmer med rytmiske melodier.

— “ —
Tanken om, at valget af form var banalt eller vulgært, blev fejlet af bordet ved oplevelsen af den entusiasme, som folk lagde for dagen

I Mørkhøj Kirke arbejdede kirkens børnekor i lang tid med nye salmemelodier, optrådte med dem ved gudstjenester og for konfirmanderne, og til en vis grad blev konfirmandernes fremmedgjorthed afløst af interesse for at sammenligne og afprøve gammel og nyt.

Deraf opstod tanken om et salmegrandprix, hvor der skulle kåres en vindersalme i fire forskellige salmekategorier:

1. bedste Kristussalme
2. bedste morgensalme
3. bedste lovsangssalme
4. bedste børne- og ungdomssalme

Fra begyndelsen blev der udvalgt tre konkurrerende salmer i hver kategori, og det blev tilstræbt, at der i hver kategori var mindst én ikke ny salme.

Grandprix, stemmesedler og blyanter

Grandprixet blev afviklet som en sogneeftermiddag, ikke i sognegården, men i kirkerummet, idet det var af stor betydning at kunne have orgelakkompagnement

til de fleste salmer. Grandprixet viste sig at have manges interesse, både konfirmander, deres forældre, børnekorsforældre og mange ældre fra sognet mødte op og blev forsynede med tekst- og nodeark, stemmesedler og blyanter. Ikke helt uventet, men alligevel overraskende var stemningen høj, da grandprixet tog sin begyndelse.

De salmer, som blev fremført af kirkens børnekor, blev der lyttet til på en anden måde end de salmer, som menigheden selv sang med på. Det skal nævnes, at grandprixformen er blevet anvendt andre steder, bl.a. i Kristkirken på Vesterbro. Her var kirkens børnekor, kirkens voksenkor, et jazzorkester, orgel og menighed aktive. Spændvidden i udtrykket blev i Kristkirken meget større end i Mørkhøj, men begge steder blev der dystet med meget stor entusiasme, og også menigheds-sangen fik et løft som følge af konkurrenceelementet. I Mørkhøj Kirke blev der holdt en pause med kaffe og saft efter fremførelsen af de 12 konkurrerende salmer, mens jazzorkestret i Kristkirken fyldte tiden ud, mens der blev voteret og talt op.

Efter endt optælling skulle resultatet offentliggøres, præmier deles ud og vindere salmerne fremføres på ny. For tilrettelæggerne var det spændende, hvordan de gamle kernesalmer ville klare sig i konkurrence med salmer med moderne rytmer. Og resultaterne var overraskende. I kategorien bedste Kristussalme konkurrerede "Du Herre Krist" med bl.a. Hans Anker Jørgensen/Merete Wendlers "Du satte dig selv i de nederstes sted" og sidstnævnte vandt. I kategorien bedste morgensalme var "I Østen stiger solen op" op mod Oluf Ring/K.L.Aastrups "Gud ske lov for nattero", og den gamle kernesalme vandt.

Evaluering: kirkepop eller meningsmåling

Der var ingen tvivl: Succesen var i hus. Ca. 250 mennesker havde begejstret givet deres besyv med.

Tanken om, at valget af form var banalt eller vulgært, blev fejlet af bordet ved oplevelsen af den entusiasme, som folk lagde for dagen. Og der går altså heller ikke skår af Carl Nielsens klarinetkoncert, selvom den bliver anvendt til hver eneste konkurrence om ledige pladser i symfoniorkestrene.

Vi må også sige, at de nye salmer, som var med i salme-grandprixet, er blevet anvendt oftere i gudstjenestesammenhæng siden. Vi har med et slag fået et bredere kendskab til vores nye salmebog.

Er det synd?

En børne- og ungdoms-musical i 3 billeder fra Bibelen med tekst og musik af Benedicte Riis, uropført den 11. november 2003 i Hasseris kirke i Aalborg.

Allerede tidligt i 2002 tog det musical-projekt, som fik så flot en opførelse i november 2003, sin begyndelse. To organister og en skolekonsulent fandt sammen om en ide til en ny musical, der skulle hente temaer fra Bibelen, og som skulle have bud til de 11-14-årige (5.-7. klasse). Det skulle være noget med "kød" på, om skyld og ansvar, moral og "værdier". Hertil havde Mogens Jensen, organist i Hasseris Kirke i Aalborg, allerede en række forslag. Hvad med trekantsdramaet mellem David, Batseba og Urias? - en historie om forelskelse, begær, had, om at blive konfronteret med sit ansvar og sin skyldfølelse. Hvad med historien om den fortabte søn? - om tilgivelse, om det at være menneske på godt og ondt, og om at løsrive sig. Hvad med den barmhjertige samaritaner? - om ansvaret for næsten. Den var Rikke Kursch, organist ved Vor Frue kirke i Aalborg, med på. Heldigvis kontaktede de ovennævnte skolekonsulent for musik og med direkte forbindelse til alle Aalborgs skolekor - jo, jeg ville godt være med. Meget hurtigt var der enighed om, at Benedicte Riis var den rigtige til at løfte opgaven. Vi har tidligere med stor succes opført Milde Moses i

Et drama om kaos,
syndflod, forbrydelse,
begær, mord, had og
tilgivelse

Hasseris kirke, så hvorfor ikke. Og Benedicte tændte straks på oplægget.

Den næste fase blev afklaring af de økonomiske fordringer, det var jo ikke gratis. Men en korfestival i byens kirker blev via organisternes fælleskasse det økonomiske fundament for, at vi turde gå videre. Hertil fjede sig naturligvis den økonomi, som Hasseris Kirke kunne afse sammen med skolevæsenets engagement, og så kunne enderne næsten nå sammen. Alligevel tog vi kontakt med den stedlige

Folkekirkens Skoletjeneste, som lovede at være moralsk støtte, hvis det skulle gå helt galt. Det blev til et budget på kr. 40.000,-, og da vi var færdige havde vi såmænd "kun" brugt 34.000,-.

Benedicte var overbevist om, at det var historien om Noah og syndfloden, der skulle være udgangspunktet, og var straks gået i gang. Men

musicalen skulle igennem flere transformationer, før den endte med en række tableauer over tre bibelske fortællinger: syndfloden, trekantsdramaet om Urias, David og Batseba og lignelsen om den fortabte søn. Og målgruppen var vokset til elever fra 4.-9.klasse. I de første planer havde muligheden for at lade klasser melde sig til opførelse af musicalen været på tale, men nu blev det i stedet skolekorene, der fik tilbuddet, og otte kor med tilsammen godt 200 sangere meldte sig. Målet var et pilotprojekt, hvor materialet så efterfølgende kunne tilbydes skolerne som et tværfagligt projekt.

Tredje fase var så den praktiske gennemførelse, der tog sin begyndelse med at samle alle korlederne til information om projektets baggrund, indførelse i musikken og fordeling af roller og ansvar for fremstilling af rekvisitter. Det blev et rigtigt frugtbart og kreativt møde mellem komponist/forfatter, praktikere og initiativtagere. Aftaler blev indgået og med Benedicte som indpisker blev alle klar over, at det var enkelhed, og hvad der var praktisk muligt, der styrede det videre forløb. Og der blev i næsten Olsen Banden-stil udstedt ordre om: en høj trappestige, en megafon, en præst, et omvendt bord med forgyldte colaflasker på benene, 8 matronekjoler, 7 karamelhatte, kæmpekanyle, en kalashnikov og 8 geværer. Hvad med syndfloden - tjaa, det er da bare 70-80 kvadratmeter nervøst velour - bare stort nok til at der kan være 200 børn under!

Næste møde var på dagen, hvor alle mødte velforberejdede op fra morgenstunden, og så gik det over stok og sten med prøver på musik, scenografi og de medbragte rekvisitter. En røgmaskine og lidt ekstra tøj blev hentet på Skolernes Dramacenter. Jo, vi nåede det skam, og det blev en intens oplevelse for alle. Forud

var gået en orkesterprøve aftenen forinden og en del af natten, så de fem musikere var godt brugt, men også godt forberedt. Men endnu manglede aftenens forestilling kl. 19. Musikken blev den lim, der holdt forestillingen sammen - med klokkespil, orgelbrus og inciterende rytmer blev de ca. 400 tilskuere, der kunne presses ind i kirken, op på pulpituret og i våbenhuset, vidne til et drama om kaos, syndflod, forbrydelse, begær, mord, had og tilgivelse. Og alle kunne synge med på den afsluttende fællessalme:

Den fortabte søn

Man kan ikke blive fundet uden først at blive væk

Man kan ikke blive grebet uden at falde

Derfor springer vandet evigt i den lille bæk

Og derfor ejes sol og vind af alle.

Man kan ikke blive tilgivet før først at gøre galt

Man kan ikke blive trøstet uden at lide

Derfor brydes havets bølger viltre overalt

Og derfor ved vi det, som vi skal vide.

Man kan ikke elske lyset, uden mørket var der først,
 Eller kende kærligheden uden smerte
 Man kan ikke selv vurdere, hvad der mon er størst
 Uden GUD og næsten i sit hjerte.

Benedicte Riis, 2003

Der var specialopgaver/roller til 53 af de 200 deltagende børn

Orkestret fordrer relativt gode musikere på:

Synth/klaver, orgel, guitar, bas og trommer og en rigtig god saxofon er ikke af vejen.

Dertil kommer en CD med tordenvejr, maskingeværssalve og technomusik.

Men lad mig slutte med Benedicte Riis' forord i kor- og rollehæftet:

Kære venner,

Hermed en musical for børne- ungdomskor i alderen 4.-9. klasse, hvor spørgsmålene om synd, sex, parforhold og forældre-barn/ung relationer sættes i fokus.

De 3 billeder fra bibelen er Syndfloden, Urias/Batseba/David -trekanten samt lignelsen om den fortabte søn. Musikken er tænkt enkel og pågående, hvilket gør den spændende og anvendelig i skolesammenhæng, til konfirmandbrug eller når kirkekoret har brug for en mere kropslig koroplevelse. Men emnet er svært, og man må påregne tid til at tale med korsangerne om alle de sensitive knapper, der trykkes på. Alligevel mener jeg, det er umagen værd at sætte børn og unge i midten af dilemmaets skueplads, og give dem mulighed for at synge, agere og tænke over eet af livets store spørgsmål: Er det synd?

Benedicte Riis, den 3. september 2003

Billeder i denne artikel:

s. 15: Den første prøve er i gang tidligt om morgenen

s. 16 ø. Benedicte Riis i "stormens øje"

s. 16 n. De fede matroner fra Kaos-sangen før Syndfloden

s. 17 ø. Hvad er det David får øje på

s. 17 n. Her er soldater og karameldamer under Kaos-sangen

Fotos: Rikke Kursch

En uge med motion for stemmebåndet

Skolerne har motionsuger for at fremme børnenes forståelse for, at det er både nødvendigt og fornøjeligt at bruge sine muskler, men hvorfor ikke gribe alle de gode intentioner og tilbyde en motionsuge for stemmebåndet? Det gjorde vi i Gilleleje.

Læs her om programmet og om, hvordan det hele gik.

Fire tilbud samlet indenfor en uge blev sendt ud til skolerne i en folder. Så kunne de vælge og vrage mellem dem og komme med deres klasser i det omfang, det kunne passes ind i skemaet. Vi bad dog om tilmelding. Vi havde "advaret" om ugen i forsommeren, det endelige program fik de først to måneder før og det hele foregik i vores kirke.

Sådan så ugens program ud:

Swingende Salmer

Mandag morgen mellem 8.30 og 9.30.

Otte klasser fra 2. til 5. og en enkelt specialklasse med flygtningebørn havde tilmeldt sig. Og jazzpianisten, organisten og komponisten Willy Egmose kom, så intet, men sejrede. For det blev et fejende flot program med afsæt i de nye salmer og melodier i den nye salmebog. Børnene faldt knipsende ind i rytmerne, sang med og var synligt imponerede over, at Willy Egmose

kunne det hele udenad, og at han kunne spille både klaver og orgel, så man ikke kunne lade være med at rokke med. Børnene fik seks salmer med sig ud i ugen - og en vished for, at man kan nå langt, selvom man er født med et handicap.

Ældgamle melodier og oldnordiske ord

Tirsdag morgen 8.30-9.45.

Fire klasser deltog (og et hold konfirmander, som jo lige så godt kunne være med). Vi har en kirkesanger, Christian Sørensen, der er tidligere operasanger. Han er rigtig god til at få børn til at synge ved at imponere og provokere dem med sin fyldige stemme og sit lyriske udtryk. Så her var en toptrænet professionel stemme-sportsmand at leve op til og at lære af. Vores Christian kan bedst lide de gamle salmer, Kingo og Brorson for eksempel, så derfor lod vi det være anledningen til at synge gamle sager - og huskede at fortælle om ordene, så de gav mening. Her er den biografiske indfaldsvinkel medrivende for børn. "Sorrige og glæde" eller "Nu rinder solen op" hæver sig fra volapyk i deres øregange til et "Aha og nå, ja! Nu forstår jeg!", når de hører om Kingos forelskelse i Sille, giftermålet og hendes død kun et år efter. Og om den gamle kone, han så måtte gifte sig med, fordi han havde alle Silles børn at tage vare på. Og forelskelsen, der ramte ham igen i en moden alder og det lykkelige ægteskab med Birgitte Balslev. At Kingo tilmed var en 3. generationsindvandrer, kunne vi med et glimt i øjet fortælle

Cirka 120 børn var ikke i tvivl. "Menneske din egen magt" fra 1986 blev kåret som vinder af salme-melodigrandprixet fredag morgen i salme-ugen, skarpt efterfulgt af "I østen stiger solen op". Kirkesanger Christian Sørensen, organist Per Jørgensen og sognepræst Ulla Tjalve styrer slagets gang.
Foto: Allan Nørregaard

Melodi: Op al den ting som Gud har gjort

1. Mariehøne flyv nu op,
op til Vorherre i himlen
og bed om dejligt vejr for dyr,
og os og blomster-vrimlen.

2. Den god Gud har skabt vor jord
med mange dyr og planter,
vi mennesker der også bor,
for frugt og vand vi takker.

3. I fadervor vi be'r til Gud
Om dagligt brød os at give.
Naturen er det store bud,
Og den må ikke lide.

4. Og når vi hjem fra skole går,
Så skal vi ud at lege.
De gode venner som der står,
dem skal vi passe og pleje.

5. Nu er det blevet aften mørk,
og det er tid til at sove,
men først så vil vi be' en bøn
med tak til Gud deroppe

*Skrevet og sunget af 3.B på Nellerupgårdskolen
i Gilleleje kirke fredag d. 5. marts 2004*

vore flygtningebørn. Bare som et eksempel. Der blev lyttet og der blev sunget højt. Og ved klaveret midt på gulvet sad organisten. Klasselærerne fik bagefter et hæfte med teksterne til de salmer, vi havde sunget og fortalt om. Børnene brugte salmebogen - fingermotorisk træning med det tynde papir, den er trykt på!

Salme-slam

- skulle have været onsdag aften i kirken.

I programmet for salme-ugen var der en opfordring til at være med i konkurrencen "Digt en salme". Bidragene skulle synges ved et "salme-slam" en aften i kirken, hvor forældrene også var inviteret og hvor vindorsalmen skulle kåres.

Navnet er hentet fra "poetry-slam" (engelsk udtryk for at læse digte højt for hinanden i en gruppe). Det skulle have været onsdag aften. Vi udlovede tilmed biografbilletter som gevinst til hele den vindende klasse, men kun en klasse meldte sig. Og så var der ikke så meget at konkurrere om - og arrangementet blev ikke til noget. Man kan gisne om hvorfor. Det er svært at digte. Det er svært for lærere at programsætte nok en aften. Men salmen, der blev skrevet, gik ikke tabt. Den blev brugt ved det sidste arrangement.

Salmebogs-melodi-grandprix

Fredag morgen 8.30-9.45.

Seks klasser deltog. Vi havde skrevet: Lad børnene være med til at vælge den bedste af de børnevenlige salmer i den nye salmebog. Vi udvalgte sammen med organist og sanger 12 salmer, fire gammelkendte og otte nye. Børnene fik salmebog og fortrykt stemmeseddel i en farve til hver klasse - og blyant! og besked på at give point i en skala fra 0-10. Derefter sang vi sammen med sanger og organist 1 vers fra hver salme. Og for hver salme gav vi tid til at notere point på stemmesedlen. Til sidst fik klasselærerne besked på at samle deres egne elevers sedler og gå ned bag i kirken og tælle pointene sammen og inddele i rækkefølge fra 1-12, akkurat som ved et melodigrandprix med

12 point til vinderen og så nedefter. Mens de brugte tid på det, fik børnene nok en stemmeseddel, en lodseddel, hvor de kunne gætte på vinderen. De udfyldte felterne med nummeret på den salme, de mente ville vinde, deres navn, klasse og skole. Og så ned i en stor pose med alle sedlerne. Lærerne talte stadig sammen, så her kom den salmedigtende klasse på banen som et passende pauseindslag. De optrådte med deres sang og blev selvfølgelig interviewet om deres arbejde bagefter. Husk mikrofon! Og de fik blomster, som man skal - en "chokoladeblomsteræske" til deling. Så var sammentællingen næsten klar. Vi tog resultaterne land for land, altså klasse for klasse eller farve for farve efterhånden som lærerne blev færdige - og nu bredte den ægte melodigrandprix-atmosfære sig, for børnene JUBLEDE, når den, de havde udvalgt sig som vinder, fik flest point. Efterhånden som pointene blev afgivet, blev de noteret på en lang bane karton, som hang ned fra prædikestolen, og vindorsalmen blev sunget i sin fulde længde. Bagefter blev der trukket lod i gættekonkurrencen, hvor præmien var en lommensalmebog (af den

nye selvfølgelig) med gavekort til indgravering af navn. Igen fik alle klasselærere tekster og noder med sig hjem. Hvilken salme vandt? Førstepladsen gik til "Menneske din egen magt" - med melodi af Willy Egmos, så måske var det en tak for en dejlig mandag. Genkendelsens glæde var der måske også, for andenpladsen gik til "I østen stiger solen op".

Noget om "vi"

"Vi" er ikke en af disse store fine skole-kirke - "institutioner", som mange områder i landet på fantastisk vis har skabt ved, at sogne på tværs har slået sig sammen om at ansætte en særlig præst og måske også en lærer til at udarbejde og forestå projekter og arrangementer som tilbud til folkeskolerne. "Vi" er bare et helt almindelig mellemstort sogn på ca. 6000 mennesker med to folkeskoler og to fuldtidsansatte sognepræster, og vi skal tilmed afse præstetid med 25 procent til at aflaste et næsten lige så stort nabosogn. Det skriver jeg ikke for at prale af vores travlhed eller af vores flid, men for at man skal kunne forstå, at det, vi har valgt at gøre, og det, vi tilbyder vore skoler i sognet, er noget, vi rent faktisk kan nå at gøre samtidig med, at vi skal passe vores embeder. Så let og enkelt kan man altså også oparbejde en god kontakt til byens skolelærere og videre til byens skolebørn. At det giver mange bonusgevinster retur, skal også lige nævnes, for nu efter fire år med forskellige arran-

gementer og forløb er der efterhånden ikke mange af byens skolebørn, der ikke har været en tur omkring deres "egen" kirke - og har lært "deres egne" præster at kende. Vi kaster os selvfølgelig ud i de ting, vi selv finder fornøjelige, og vi har naturligvis været omkring menighedsrådet og fået penge. En næsten fast budgetramme på kr.10.000 årligt har de bevilget - og det kan man godt gøre en del med. Ugen, jeg lige har beskrevet, kostede alt i alt ca. kr. 2800 + selvfølgelig diverse papirforbrug.

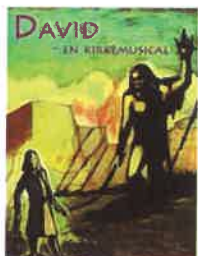
SALMEBOGS GRANDPRIX
Gilleleje Kirke
2004

NR	Salmens titel	POINT 0-10	Klasse	Navn	Skole
1	Det er mig som har skabt dig				
2	Op i den høj himmel Gud har gjort				
3	Gid Gud altid være med dig				
4	Gid Gud altid være med dig				
5	Gid Gud altid være med dig				
6	Gid Gud altid være med dig				
7	Frustrations- og angst				
8	Stress og angst				
9	Kærlighed og tro				
10	2. Petrus 3. verset				
11	1. Petrus 3. verset				
12	Gid Gud altid være med dig				

MIT eget NAVN _____

Stemmeseddel som den så ud til salmebogs-melodi-grandprixet i Gilleleje kirke.

Boganmeldelser

David - en kirkemusical

Kis & Hans Holm (musik) og Kis Holm (tekst), korhæfte og opførelsesmateriale, fordelt i flere hæfter, Folkeskolens Musikk lærerforenings Forlag 2000

Ægteparret Holms "musicals" for solister, kor og orkester i forskellig størrelse er vidt bekendt for iørefaldende, rimeligt ukompliceret rytmisk musik og enkle tekster, der refererer bibelfortællinger og deres pointer. Her er så en ny musical, der kan bruges på flere alderstrin, fx fra 9 til 16 år i folkeskolen - eller som fælles projekt for mini- og maxikonfirmander? Vi får Sauls magtstræb og Goliats overmod - i rock og reggae - sat op som modbillede til den helt anderledes David (som på korhæftets sidste tegning grangivelig ligner Jesus a la Carl Bloch). Sangene er ørehængere, og de kan kombineres med bibellæsninger og dramatiske optrin, sådan som det kan læses i opførelsesmaterialet. Sangteksterne er måske ikke den største lyrik, men de giver nogle enkle pædagogiske pointer til fortællingerne gennem omkvædene. Et fif, som gamle Grundtvig jo også benyttede sig af i sine bibelhistoriske sange. Et par eksempler:

Saul:

"Og hvad der ellers sker,
rager mig en fjer,
for jeg si'r: Pyt med det,
når bare jeg har succes!".

Jonatan og David:

"Kun ved at modta' og give
kan livet holdes i live,
så venskaber vokser og gror
og skaber liv på jord."

Går jorden under eller hva'?

John Høybye (musik og nogle tekster) og Johannes Møllehave (tekst), En kormusical, korhæfte, CD, partitur, instrumentstemmer, Folkeskolens Musikk lærerforenings Forlag 2003

I 1980 morede jeg mig meget, med tilbørlig eftertænk-somhed, over Johannes Møllehaves lille bog "Noas Ark. En krisebog for børn og voksne". Bare indledningen:

"Går jorden under eller hva'?

Der er en del der siger ja.

Går jorden under eller ej?

Der er en del, der siger nej...

Og den der synger klagesang
og venter jordens undergang
med begge hænder i sit skød
ta'r forskud på sin egen død.

For den der håber for sit liv
kan NOA nok få perspektiv...".

Jo, Møllehaves mundrette, morsomme guldkorn er god i alle aldre. Nu er der udgivet et musicalmateriale over Møllehaves Noa-tekster fra firserne. Med den kendte komponist og dirigent John Høybye. Herlig, rytmisk musik, med hurtigt lærte melodier, enkelte flerstemmige passager og brug af flere virkemidler, bl.a. rap. Målgruppen er børn i 3.-5. klasse. "Går jorden under..." vil være gefundendes Fressen som samarbejdsprojekt i disse klasser i folkeskolen på tværs af skolefagene. Og lige så oplagt i indledende konfirmationsforberedelse. Eller hvad med at bruge den som samarbejdsprojekt mellem skole og kirke? Materialet åbner op for brug på flere musikalske niveauer, og den tilhørende CD er indspillet både med kor og uden, så den kan benyttes som "sing back" i indstuderingsprocessen. Korhæftet indeholder også forslag til koreografi, fagter m.v. Både indstudering og opførelse vil utvivlsomt være lige så underholdende og lærerig som Møllehaves tekst.

Alle dage - om at være døbt

Jørgen Glerup og Ejvind Nielsen,
Provinsforlaget 2003,
underviserens bog (152 sider) og bar-
nets bog (24 sider)

“Alle dage” var det første undervisningsmateriale til indledende konfirmationsforberedelse, der blev udsendt (i 1989). Selv om det siden er blevet lettere revideret, trængte materialet efterhånden til et grundigere eftersyn, og resultatet foreligger nu. I udvidet, forbedret og noget mere appetitvækkende udgave. Materialet følger den samme grundstruktur som hidtil: indledende konfirmationsforberedelse holder sig til emnerne gudstjeneste - bøn - trosbekendelse - dåb - nadver - velsignelse. Strukturen lægger sig meget tæt op ad formålsbeskrivelsen i reglerne om indledende konfirmationsforberedelse. En stor del af teksten er nyformuleret, bl.a. indledes hvert af temaerne med en motiverende indledning. Forfatterne har allieret sig med en række eksterne bidragsydere, som giver gode eksempler på børnegudstjeneste, oplæsning af velegnet børnelitteratur m.v. Materialets styrke er dets koncentration om det væsentlige og en hel del praktiske forslag. Forfatterne fastholder - og udvider - ideen med litterære eksempler til de enkelte temaer og en række (nye) eksempler på stregtegninger, som børnene kan farvelægge. Trosbekendelsen fylder en del, og brugerne må nok overveje, hvordan de 6 siders summariske forslag til fx temaet “vi tror på Jesus Kristus” skal bruges i praksis, så børnene ikke drukner i stof eller omvendt får for meget serveret på for kort tid. Der er ikke mange eksempler på lege og aktiviteter, og det vigtige emne bibelfortællinger overlades til den enkelte undervisers egen udførelse. Det er også godt nok, hvis brugeren vel at mærke planlægger selvstændigt: bruger dette materiale til at vælge vigtige hovedpunkter ud og så supplerer det med levende bibelfortælling og velegnede lege og aktiviteter, der fx kan findes eksempler på i nogle af de andre undervisningsmaterialer til indledende konfirmationsforberedelse. Det er glædeligt at se, at forfatterne har fornyet deres materiale, og det vil utvivlsomt være en håndfast og god hjælp til nye undervisere af junior/mini-konfirmander. Også de mere erfarne kan hente gode forslag i bogen.

Folk i kirke

Finn Rosenberg, Bess Serner-Pedersen og Signe Voldby,
Mediacellens forlag 2003
(208 sider)

I de senere år har en del fri- og folkekirkelige menigheder prøvet det engelske voksenundervisningskoncept “Alpha-kurserne”. Kurserne er principielt tværkonfessionelle og udelader derfor det, der er specielt for det enkelte kirkesamfund (dåb, nadver, embede, liturgi osv.) og samler sig i stedet for om nogle få, centrale temaer med betoning af den religiøse praksis. Hvert kirkesamfund må så overveje, om det kan tilbyde en opfølgning, der supplerer “Alpha” med en eller anden form for “Beta”-kursus, hvor det særegne for det enkelte kirkesamfund kan træde frem. Denne bog er et forsøg på at give en indføring til det, der er specielt evangelisk-luthersk og dansk. Den er blevet til i samarbejde mellem medarbejdere fra Alpha Danmark og fra Teologisk Pædagogisk Center Løgumkloster. Bogen er tænkt som grundbog for en kursusleder, der vil give et oplæg om et bestemt tema på et “Beta”-kursus. Beta-kurset (eller hvad man nu vil kalde det) kan have samme opbygning som Alpha-kurset: fællesspisning - oplæg om aftenens tema - gruppesamtale - afsluttende andagt. Men bogen er ikke bundet til et bestemt kursusforløb, og der er heller ikke noget i vejen for, at den kan bruges af menigheder, der ikke har haft Alpha-kurser overhovedet. Folk i kirke kan læses som et eksempel på, hvordan oplysning og oplevelse kan formidles i et jævnt og personligt sprog. Som grundbog i en studiekreds. Eller til opbyggelse eller modsigelse af den enkelte. Bogen har to dele. I første del gennemgås højtiderne jul, påske og pinse i sammenhæng med en gennemgang af gudstjenesten og de kirkelige handlinger dåb, konfirmation, bryllup og begravelse. I bogens anden del samler indholdet sig om temaerne fra Luthers lille katekismus: de ti bud, trosbekendelsen, fadervor, dåben og nadveren. Som det hedder i forordet: “Bogen prøver bevidst ikke at skabe nye veje eller udtænke helt nye opfattelser, men at udtrykke en slags folkekirkelig konsensus-opfattelse. Vi taler lige ud af posen, uden for mange mellemregninger”.

Indledende konfirmandundervisning
 - en idé og arbejdsbog til underviseren
 Red. Lisbeth Margaard Pedersen:
 Forlaget Korskær 2002
 (168 sider)

Noget af det første materiale, der blev udarbejdet til indledende konfirmationsforberedelse i slutningen af 80'erne, kom fra Indre Mission ("Forslag til læseplan for indledende konfirmandundervisning", Danmarks folkekirkelige Søndagsskoler og Børnegudstjenester). Det indeholdt 40 lektioner, der tog hele turen gennem Biblen. Et noget hårdtpumpet program, der fuldt ud levede op til udtrykket "konfirmandundervisning" (det officielle navn er "konfirmationsforberedelse", altså forberedelse til konfirmationen, ikke undervisning af konfirmanderne, en detalje, men alligevel). Nu er der så fulgt op med et forslag med 23 lektioner, men stadig stort set med Bibelens fortælleforløb som disposition. Bogen afspejler tydeligt de forløbne års pædagogiske erfaringer. Der er mange konkrete forslag, og hvad der er nok så vigtigt: en række detaljerede forslag til planlægning, gennemførelse og evaluering af forløbet med "juniorkonfirmanderne" (som de kaldes i dette materiale - ligesom i materialet "Skibet er ladet med"; ellers er "minikonfirmander" vel nok blevet det

mest populære ord). Leg, løb, tur, besøg, ja oplevelse af forskellig art spiller nu en større rolle end i det tidligere materiale. Der er hjælpsomt nok flere sider med forslag til indbydelser, oversigter m.v. lige til at kopiere (for bogens købere!). Der er dog også i denne bog fra Indre Mission en tendens til absolut at skulle have hele bibelhistorien og dogmatikken med. Et mindre ambitionsniveau for stofomfang kunne være ønskeligt. Hvorfor skal de fx beskæftige sig med alle kirkeårets søndage og farvelægge en oversigt over dem? Og behøver vi så mange faktaoplysninger undervejs? På bogens forside ser man en, der åbner en dør på klem for to andre, der ser ind i lyset. Men bogen her vil mere end bare åbne en dør på klem! Indholdet har - selvfølgelig - også farve af bogens særlige kirkelige tilhørsforhold. En særlig betoning af synd, Guds bud, dom m.v. mærkes i afsnitoverskrifter som "Ulydighedens konsekvens og løftet om redning", "Verdens redningsmand", "Guds færdselsregler", "Død...og hvad så?", "Himlen mere end luft". Men trods disse notabener er der alligevel grund til at være glad for endnu et materiale, der forsøger at uddestillere væsentlige pædagogiske erfaringer med indledende konfirmationsforberedelse. Der er rigtig meget at hente, for den, der for første gang skal i gang med dette fremgangsrigge pædagogiske nybrud i folkekirken. (Fremgangsrigt, ja - i 2001 var antallet af deltagerne i indledende konfirmationsforberedelse nået op på over 20.000!)

Rettelse:

I Kirken Underviser 2003-4 sneg der sig en beklagelig fejl ind efter "Prædiken til langfredag". Prædikenen er skrevet af Henning Thomsen, rektor ved Pastoralseminariet i Århus, og altså ikke Niels Thomsen. Vi beklager meget.

Tænker du på at blive sognemedhjælper?

SU-berettiget uddannelse

Diakonissestiftelsen

tlf. 38 38 41 20

www.kirkefaglig-videreuddannelse.dk

**Kirkefaglig
Videreuddannelse**

